

Yaşlı bireyler için entegre yaşam alanları: Ortak konutlar

Integrated living spaces for elderly individuals: Co-housing

Ümran Sofuoğlu Demirbaş^{1*}, Asst. Prof. Dr. Nuriye Nida Çelebi Şeker²

¹Mimar Sinan Fine Arts University,
Faculty of Architecture, Department of
Interior Architecture, İstanbul, Turkey.
umransofuoglu@gmail.com

²Mimar Sinan Fine Arts University,
Faculty of Architecture, Department of
Interior Architecture, İstanbul, Turkey.
nida.celebi@msgsu.edu.tr

*Corresponding Author

Received: 21.07.2024
Accepted: 26.11.2024

Citation:
Sofuoğlu Demirbaş, Ü., Çelebi Şeker,
N. N. (2024). Yaşlı bireyler için
entegre yaşam alanları: Ortak konutlar.
*IDA: International Design and Art
Journal*, 6(2), 334-351.

Özet

Dünyada doğum oranlarının düşmesi, yaşam standartlarının gelişmesi ve tıptaki gelişmelerle ortalama hayat süresinin uzaması gibi sebeplerle yaşlı nüfus oranı giderek artmaktadır. Tüketim kültürünün etkisiyle kentlerdeki hızlı yaşam, aile yapısındaki değişimler, insanların bireyselleşmesi yaşlı bireylerin yalnızlaşmasına ve toplulardan uzaklaşmasına sebep olmaktadır. Çalışma, günümüzde değişen yaşam biçimleriyle artan tüketim olgusunun/kültürünün etkisiyle alternatif yaşam biçimlerinden biri haline gelen ortak konutlar ile yaşlı bireylerin toplumla birlikteliğinin devam edebilmesi arasındaki ilişkinin ortaya konmasını amaçlamaktadır. Nicel araştırma kapsamında, 21. yüzyılda tasarım açısından öne çıktığı öngörülen ve yaşlılar için yapılan beş farklı ortak konut (co-housing) örneği, TTS Enstitüsü'nde (Work Efficiency Institute) gerçekleştirilen yaşlılar için yeni bir yaşam modeli olan Ball Modeli özelinde incelenmiş ve yapıların mekânsal analizleri yapılmıştır. Çalışma sonucunda, analizlerin bulguları doğrultusunda yapıların özelliklerinin karşılaştırmaları yapılarak, dünyada sayısı giderek artan yaşlı bireylerin yalnızlaşmasını önleyecek ve topluma katılımını kolaylaştıracak bu gibi tasarımların sosyolojik, psikolojik, mimari ve ekonomik açıdan geliştirilerek çoğaltılması gerekliliği üzerinde durulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Yaşlı, Yaşlılık, Tüketim toplumu, Ortak konut

Abstract

The proportion of the elderly population is gradually increasing due to reasons such as decreasing birth rates in the world, improving living standards and increasing average life expectancy with advances in medicine. Fast-paced life in cities, changes in family structure, and individualization of people under the influence of consumer culture cause elderly individuals to become lonely and move away from society. The study aims to reveal the relationship between co-housing, which has become one of the alternative lifestyles with the influence of the increasing consumption phenomenon/culture with changing lifestyles, and the continued coexistence of elderly individuals with society. Within the scope of the quantitative research, five different examples of co-housing built for the elderly, which are expected to stand out in terms of design in the 21st century, were examined specifically in the context of the Ball Model, a new living model for the elderly realized at the TTS (Work Efficiency Institute) Institute, and the structures were examined. Spatial analyzes were made. As a result of the study, by comparing the features of the buildings in line with the findings of the analyses, it was emphasized that such designs would prevent the increasing number of elderly people in the world from becoming isolated and facilitate their participation in society, should be developed and increased in sociological, psychological, architectural and economic terms.

Keywords: Elderly, Senility, Consumer society, Co-housing

Extended Abstract

Introduction: Old age can bring with it some physiological, psychological, and sociological deficiencies for individuals. For this reason, it is necessary to ensure that every elderly person ages actively and healthily by maximizing their quality of life. However, with the influence of changing lifestyles with consumption culture, the perspective on the old and the worn out also affects the perspective on old age. Fast life in cities, changes in family structure, and individualization of people cause elderly individuals to become lonely and move away from society. For this reason, the need for services and opportunities outside of the elderly's family is increasing day by day. Co-housing, which is an alternative living option,

was formed as a result of individuals coming together to shape their living environments according to their needs and trying to establish a balance between private space and social life (McCamant & Durrett, 1988: 56). In this context, co-housing can be described as a pragmatic option for demographic changes and new lifestyles (Kläser, 2006: 90-96; Jarvis, 2011: 562-565). These residences, which offer a shared life, are places where both living together and individual privacy are ensured. Shared residences, which are social structures where elderly individuals can feel belonging and feel safe, enable individuals to age well so that they do not feel alone and see themselves as a part of society. In this regard, the subject of the study is co-housing designed for the elderly.

Purpose and scope: This study aims to reveal the relationship between co-housing, which has become one of the alternative lifestyles with the effect of changing lifestyles and increasing consumption phenomenon/culture, and the continuation of the unity of elderly individuals with society. In the study, the issues of old age in the consumer society, the concept of co-housing and social life in these residences were mentioned in order to create the conceptual framework. The sample selected for analysis within the scope of the research is co-housing for the elderly, designed in the 21st century.

Method: Since the research focuses on the situation analysis of the applications, the scanning-description method, which is one of the quantitative research types, was preferred. The sample selected within the scope of the research is five buildings that are considered to be prominent in terms of design in the 21st century. The characteristic of the selected buildings is that they are co-housing for elderly people. The sample was determined by searching for shared housing for elderly people in local and English languages in databases and using the simple probability sampling method. These buildings were examined and spatially analyzed in terms of the features defined for the Ball Model, a new living model for the elderly realized at the TTS Institute. TTS (Work Efficiency Institute) Institute creates conceptual models by conducting studies that will shape future lifestyles in relation to daily lifestyles. The Ball Model, a new life model study for the elderly conducted at this institute, is designed as a tool to transform the restrictive lifestyles of the elderly into a dynamic, flexible, and free life model. The attributes defined for this model are aesthetics, comfort, functionality, safety and privacy.

Findings and conclusion: Within the scope of the study, an evaluation has been made on co-housing for elderly users, which has become an alternative housing production with changing lifestyles under the influence of consumer culture. According to this evaluation, no example was found in which all features were completely met. However, it is thought that the approaches that stand out in these buildings where most of the required features are met are noteworthy. In the designs, simple-looking materials produced using today's technology are preferred, referring to the simple materials used in the past. Especially the use of light-colored materials is a practice that positively affects the elderly psychologically. Design approaches that are intertwined with the history of the countries and the characteristics of the locations of the buildings are preferred. It is understood that aesthetic housing designs bearing the traces of the past are important for active aging for the elderly. Private spaces should be divided according to privacy and solutions should be produced. Semi-open and common open/enclosed spaces are among the conclusions reached in line with the findings. Integration of natural light with the design is a criterion that should be taken into consideration from a psychological point of view. Issues such as socialization, social environment and social contact are the most important design approaches in co-housing for the elderly in terms of space organization. Designs that serve different fields of action and are integrated with nature can transform an elderly person who feels lonely into a social individual. Ensuring ease of access/use of spaces for the safety and comfort of the elderly with an inclusive design approach is an issue under the professional responsibility of designers that needs to be considered more. Co-housing for the elderly is seen to support active aging. This issue needs to be developed sociologically, psychologically, architecturally and economically according to cultural characteristics under the influence of globalization.

Keywords: Elderly, Senility, Consumer society, Co-housing

GİRİŞ

Yaşlılık bireylerin fiziksel, psikolojik ve sosyal açıdan bağımsızlıklarının azaldığı, yaşamları içerisinde kayıplar yaşadıkları ve zamanla çocukluk dönemi ile benzer özelliklerle tekrar bağımlı hale geldikleri dönem olarak tanımlanmaktadır (İçli, 2016: 41). Yaşlı bireyler Dünya Sağlık Örgütüne (WHO, 1999) göre, 65 yaş ve üzeri bireyler olarak tanımlanmaktadır. Dünyada yaşlı nüfus oranı; doğum oranlarının düşmesi, yaşam standartlarının gelişmesi ve tıptaki gelişmelerle ortalama hayat süresinin uzaması gibi sebeplerle giderek artmaktadır. Yaşlılık bireyler için fizyolojik, psikolojik ve sosyolojik birtakım eksiklikleri beraberinde getirebilmektedir. Bu nedenle her yaşlı bireyin yaşam kalitelerini üst düzeye çıkararak, aktif ve sağlıklı yaşlanmalarını sağlamak gerekmektedir. Fakat tüketim kültürüyle değişen yaşam biçimlerinin etkisiyle, eskiye ve eskiyene olan bakış açısı yaşlılığa olan tutumu da etkilemektedir. Kentlerdeki hızlı yaşam, aile yapısındaki

değişmeler, insanların bireyselleşmesi yaşlı bireylerin yalnızlaşmasına ve toplumdan uzaklaşmasına sebep olmaktadır. Bu nedenle yaşlıların aile desteği dışındaki profesyonel hizmetlere ve toplumsal kaynaklara ihtiyacı gün geçtikçe artmaktadır.

En temel ihtiyaçlardan biri olan barınma, yaşlılar için çok önemlidir. Yaşlıların konut ihtiyaçlarının giderilebilmesi için konutun yaşlıların toplumsal yaşama katılmalarını ve bağımsız yaşayabilmelerini sağlaması, bunları kolaylaştıracak fiziksel ve psiko-sosyal faktörleri içerisinde barındırması gerekmektedir (PatDasler, 2003). Alternatif bir yaşam seçeneği olan ortak konutlar, bireylerin ihtiyaçları ölçüsünde bir araya gelerek yaşam çevrelerini şekillendirmeleri, özel alan ve sosyal yaşam arasında denge kurmaya çalışmaları sonucu oluşmuştur (McCamant & Durrett, 1988: 56). Bu bağlamda ortak konutlar, demografik değişimlere ve yeni yaşam biçimlerine pragmatik bir seçenek olarak nitelendirilebilmektedir (Kläser, 2006: 90-96; Jarvis, 2011: 562-565). Paylaşımlı bir yaşam sunan bu konutlar hem bir arada yaşamının hem de bireysel mahremiyetin sağlandığı mekânlardır. Yaşlı bireyler için aidiyet ve güvende hissedebilecekleri sosyal yapılar olan ortak konutlar, kendilerini yalnız hissetmemeleri ve toplumun bir parçası olarak görmeleri açısından bireylerin sağlıklı ve aktif bir şekilde yaşlanmalarını sağlamaktadır. Bu çalışma, günümüzde değişen yaşam biçimleriyle artan tüketim olgusunun/kültürünün etkisiyle alternatif yaşam biçimlerinden biri haline gelen ortak konutlar ile yaşlı bireylerin toplumla birlikteliğinin devam edebilmesi arasındaki ilişkinin ortaya konmasını amaçlamaktadır. Çalışmada kavramsal çerçeveyi oluşturmaya yönelik tüketim toplumunda yaşlılık, ortak konut kavramı ve bu konutlarda sosyal yaşam konularına değinilmiştir. Tarama-betimleme yöntemiyle yapılan nicel araştırma kapsamında analiz etmek üzere seçilen örneklem, 21. yüzyılda tasarlanmış yaşlılar için yapılan ortak konutlardır (co-housing). Tasarım açısından öne çıktığı öngörüldüğü için seçilen beş örnek, günlük yaşam biçimleriyle ilişkili olarak gelecekteki yaşam biçimlerine yön verecek çalışmalar yapan TTS (Work Efficiency Institute) Enstitüsü'nde gerçekleştirilen yaşlılar için yeni bir yaşam modeli olan *Ball Modeli* özelinde incelenmiş ve mekân analizleri yapılmıştır.

Tüketim Toplumunda Yaşlılık

Tüketim kültürü; toplumsal değerler ve kültürel göstergeler üzerinde tüketim merkezli bir oluşumun varlığının değer kazandığı kültürel yapıdır ve bu özelliğe sahip toplum ise tüketim toplumu olarak isimlendirilmektedir. Tüketim toplumunda sosyal sınıf farklarının oluşması, farklı yaşam standartlarını tanımlamaktadır. Bu ayrımın keskinleştiği toplumsal yapı da modern kapitalist toplumdur. Tüketim toplumunun anlaşılması açısından kullanılan ürünler dünyası ve bunların yapılanma ilkeleri merkezi bir yer işgal etmektedir (Featherstone, 2013: 44-45). Tüketim toplumu, deneyimlemek yerine hızlılık, fiziksel güç, yenilikçi olma gibi özellikleri önemsemektedir. Modernleşme ile yeni davranış kalıpları ve alışkanlıklar, yaşam biçimlerini dönüştürüp değiştirmektedir. Teknolojik gelişmeler sonucu enformasyon otoyolları (Mattelart, 2012: 73) olarak da tanımlanan internet ağlarının günlük hayatta aktif bir rol oynamasıyla bilgiye erişim kolaylaşmıştır. Her an istenilen bilgiye kolay ulaşılması durumu, yaşlı bireylerin kendilerini değersiz hissetmelerine sebep olabilmektedir. Çünkü geçmişten bugüne yaşlılık değerine yüklenen anlam, teknolojik gelişmelerle medya ve internette yaşanan değişimler, gündelik hayatta ihtiyacı karşılayacak her bilginin internetten bulunabilmesi, hızlı bilgi akışı ve sürekli yeni bilgilerin değerinin artmasıyla dönüşmektedir (Çetin Dağdelen, 2017: 291).

Tüketim kültüründe bulunan hızlı yaşam, yenilenme ihtiyacı, eskimeden eskime, moda, gençliğin ödüllendirilmesi, fiziksel güzellik gibi özelliklerin yanında kavram olarak *eski, eskime* sürekli yeniyi arzulama durumuna uygun düşmemektedir. Bu doğrultuda yaşlılığın eskime kavramıyla ilişkisi, onu istenmeyen bir durum haline dönüştürebilmektedir. Kapitalist mantıkla oluşan tüketim toplumu Marksist düşünceye göre çıkar odaklı olup, üretmeyen ve tüketmeyenleri değersiz kılmaktadır. Bu durumdan etkilenen bir olgu olarak yaşlılık, tüketim toplumunun oluşumuna kadar tarihsel olarak statü göstergesi iken, tüketim toplumu sonrasında emek süreciyle kurduğu sermaye bağlantısıyla ilişkilendirilmektedir (Demirok & Güner, 2015: 235). Yaşlıların deneyimlerinden faydalanılması ve deneyimlerini gelecek nesillere aktarabilmeleri en önemli istekleri arasındadır. Fakat mevcut tüketim toplumlarında deneyim, bilgelik gibi kavramlar değerini giderek kaybetmektedir. Bu toplumlar bireyler arası aktarıma değil, o anda tüketip bitirmeye odaklıdır (Lasch, 2006: 326-331). Toplumdaki bu tür özellikler yaşlılığa ve yaşlı bireylere olan yaklaşımı etkilemekte, yaşlılık değerini ve anlamını sorgulatır hale getirmektedir.

Yaşlılığa bakış açısı her toplumda farklılık göstermektedir. Geleneksel toplumlarda yaşlı bireyler ve onların deneyimleri değerli görülürken, sanayileşme sonrası toplumlarda bu değerlere daha az önem atfedilmektedir. Sanayileşme ile birlikte aile yapısındaki değişmelerle yaşlıların aile içindeki rolleri de değişmiştir. Toplumsal yaşamın giderek rasyonelleşmesi ve bürokratikleşmesi (Weber, 1999) ile tüketim kültürünün oluşması çocukluk, yetişkinlik ve yaşlılık dönemlerinin arasındaki ilişkiye zarar vermiştir (Görgün Baran, 2004: 37). Köyden kente göçlerin artmasıyla geleneksel aileden çekirdek aileye bir dönüşün başlaması, yaşlıların toplumda sahip oldukları statülerini kaybetmelerine sebep olmuştur. Yaşlı nüfusun artması ve yaşlıların kendi kendine yeterli olamaması ile bakım ve barınma problemleri ortaya çıkmıştır. Bu sebeple dezavantajlı gruplar arasında değerlendirilen yaşlılara karşı tutumlar ve davranışlar toplumsal bir sorun haline gelmiştir (Zastrow, 2013: 639). Daha önce yaşlı bireyler sadece fiziksel dezavantajlar taşırken, şimdi ise psiko-sosyal olarak da dezavantajlı konumdadır.

Yaşlı bireyler ile diğer bireyler arasında oluşan kopukluklar, sonrasında toplumsal yalnızlığa dönüşebilmektedir. Yaşlıların duygu, ilgi ve kültür bağlamında toplumsal yakınlığının kurulması, sorunun giderilmesi açısından önemlidir. Yaşlıların yaşam kalitelerinin artırılarak, sağlıklı ve başarılı yaşlanmayla sosyal yaşamda daha aktif bir rol üstlenmeleri sağlanmalıdır (Danış, 2008: 95). Dünya Sağlık Örgütü (2002), aktif yaşlanmayı, bireylerin yaş aldıkça yaşam kalitelerini artırmak amacıyla sağlık, katılım ve güvenlik olanaklarının en üst düzeye çıkarılması süreci olarak tanımlamaktadır. Bu kavramın sunduğu olanakların, tüm bireyleri kapsayacak şekilde erişilebilir olması gerektiğini vurgulamaktadır (WHO, 2002: 12). Tanımdaki aktif kelimesi kültürel, ekonomik, sosyal, manevi ve vatandaşlıkla ilgili konularda süreklilik gösteren bir katılıma karşılık gelmektedir. Bu sebeple, yaşlıların toplumda aktif ve üretken bir şekilde yer almalarını sağlayacak politikalar ve hizmetler önemlidir (Altuntaş & Kayıhan, 2012: 86). Toplumdaki değişmelerle yaşlıların aile dışındaki bakım ihtiyacını giderecek kurumlara ve konut alanlarına ihtiyaç giderek artmaktadır. Farklı yaşam biçimlerinin gerektirdiği ihtiyaçlar doğrultusunda, yaşlıların barınma problemlerinin önüne geçilmesi için alternatif üretimlerin yapılması ya da alternatif oluşumların adapte edilmesi önemli bir tutumdur.

Ortak Konut (Co-Housing) Kavramı ve Sosyal Yaşam

Alternatif bir oluşum olan ortak konut kavramıyla ilgili ilk düşünceler, 1960'lerde dönemin toplumsal katılım, eşitlik ve adalet ile ilgili fikirleriyle ortaya çıkmıştır. Danimarkalı mimar Jan Gudmand-Høyer öncülüğünde bir araya gelen bir grubun, mevcut konut üretimlerine farklı bir yaklaşımla sürdürülebilir yaşam çevreleri oluşturma tartışmalarıyla ortak konut kavramı gündeme gelmiştir. Bu grubun uzun süren çalışmalarıyla Kopenhag yakınlarında arazi satın alınarak tasarlanan ve teras evlerden oluşan Skovbakken projesi, sosyal donatı alanları ve yüzme havuzu çevresinde konumlanmaktadır (Larsen, 2019). Fakat yerel halk tarafından yeterli ilgi görmediği için uygulanmamıştır. 1970'ler ve sonrasında da Hollanda ve İsveç'te bu konut oluşumu bir model olarak kullanılmaya başlanmıştır. "Bofaellskaaber" kelimesinden türetilen "birlikte yaşamak" anlamına gelen "co-housing" kavramına, ilk olarak 1988 yılında Danimarka'da yaşayan mimarlar Kathryn McCamant ve Charles Durrett tarafından *Cohousing: A contemporary approach to housing ourselves* kitabında yer verilmiştir (Tercan, 2020). İlk kez planlanmış co-housing örneğinin, 1972 yılında mevcut konut alanlarının sunduğu olanaklardan daha fazla topluluk duygusu isteyen yirmi yedi aileden oluşan Sættedammen topluluğu tarafından Danimarka'nın Kopenhag bölgesi dışında tamamlandığı belirtilmiştir (McCamant & Durrett, 2011: 5).

Ortak konutlar, bireylerin ihtiyaçları doğrultusunda bir araya gelerek özel alanla sosyal yaşam arasında denge kurmalarını hedefleyen bir kurgudur. Tek tip tasarım modeline dayanmayarak, kentsel ve özel alanın sınırlarının kesin çizgilerle çizilmesine karşı bir görüş içermektedir. Canlı bir sosyal ortam ve sağlıklı çevreler gibi birçok bileşeni içerisinde barındıran ve katılımcı tasarım anlayışıyla tasarlanan bu konutlar kendi kendini yöneten birer sistemdir (McCamant & Durrett, 1988: 100-105). Ortak konutların mahalleler ve komşular arası ilişkileri düzenlemek, kentteki yabancılaşmayı ve yalnızlaşmayı önlemek, sosyal bir alan oluştururken de mahremiyeti korumak gibi hedefleri vardır (Ruiu, 2014: 321). Üretimler, bireysel yaşamın avantajlarını korurken, toplulukta yaşamın avantajlarından da faydalanmayı sağlamaktadır (Sargisson, 2012: 29). Kırsal yaşamın özelliklerinin kent yaşamına adapte edilmesi açısından da bir uyarılma içermektedir. Bu konutlarda özel ve yarı özel alanlar ile açık ve kapalı ortak alanlar bulunmaktadır. Ortak konutların satın alınabilen modellerinin yanında kiralanılan modelleri de mevcuttur. Çocuk, genç, yaşlı üyelerden ya da sadece yaşlı

bireylerden oluşan topluluklardan oluşabilmektedir. Bu konutların proje ve yapım aşamasındaki tüm adımlarına kullanıcılar katılım sağlayabilmektedir (Fromm, 1991).

Avrupa ülkelerinde ve ABD’de yaşanan demografik değişimler sonucu ortaya çıkan yeni yaşam biçimlerine bağlı olarak ortak konutlar alternatif bir çözüm haline gelmiştir. Bu konutlar artık sadece enerji verimliliği ve etkin sosyal yaşam fikriyle tercih edilmemektedir. Ekonomik olması, giderlerin paylaşılması, emeklilikten sonra yalnızlaşmanın önüne geçilmesi ve genç orta sınıf ailelerin ya da iş sebebiyle yalnız yaşayanların zamanı verimli kullanması gibi sebeplerle de tercih edilen uygulamalar haline gelmektedir. Ortak konut üreten ve destekleyen kuruluşların yayımladıkları bildiri ve tüzüklere göre, pek çok Avrupa kentinde sosyal uyum, küreselleşme etkisi altındaki yerel kimlikler, yaşlı nüfusun bakımı, yerel ekonomi, sağlıklı ve çocuk dostu çevreler, katılımcı planlama gibi kentsel politikalara yönelik somut girişimler oldukları görülmektedir (Scotthanson & Scotthanson, 2004; Bresson & Denéfle, 2015). Yaşlıların yaşam alanlarında bağımsız ve güvenli olabilmelerinin, yaşam kalitesini yükseltmek için gerekli olduğu savunulmaktadır (Lawton, 1980). Bu bağlamda yaşlıların konut ihtiyacı düşünüldüğünde, konutun yaşlıların fiziksel ve psiko-sosyal ihtiyaçlarına hizmet etmesi, topluma katılmalarını kolaylaştıracak ve bağımsız olabilmelerini sağlayacak niteliklerde olması çok önemlidir (PatDasler, 2003). Ortak konutlar bu açıdan yaşlıların kendini gereksiz ve dışlanmış hissetmeden, sosyal çevresinden ve toplumsal yaşamdan kopmadan, fiziksel, sosyal ve kültürel gereksinimlerinin işlevsel olarak karşılandığı, gönüllü olarak katıldığı ve bağımsız olduğu bir yaşam ortamı sunmaktadır (Güven & Öztöp, 2007’den aktaran Aydın Boylu, 2013: 149). Bu özellikleriyle yaşlılar için özgür, bağımsız ve toplumdan izole olmadan yaşayabilecekleri bir ortam sunarak aktif yaşlanmayı destekleyen önemli bir alternatif konut oluşumu modeli olan ortak konutlar toplumsal sorunlara bir çözüm olarak görülebilmektedir.

YÖNTEM

Çalışma, literatür taraması sonrası seçilen örneklerle gerçekleştirilen incelemeler ve karşılaştırmalarla yapılmıştır. Bu bakımdan araştırmada uygulamaların durum analizine odaklanıldığı için nicel araştırma türlerinden betimleme yöntemi tercih edilmiştir. Araştırma kapsamında seçilen örneklem, 21.yüzyılda Avrupa ülkelerinde tasarım açısından öne çıktığı öngörülen beş yapıdır. Günümüzde yaşlı nüfusun toplam nüfus içindeki oranının en fazla Avrupa kıtasında olmasından dolayı (Kalkınma Bakanlığı, 2018) Fransa, İngiltere, İspanya ve Danimarka’daki örnekler seçilmiştir. Yapıların ortak özelliği, yaşlı bireyler için yapılmış ortak konutlar olmalarıdır. Örneklem, internet veri tabanlarında yerel ve İngilizce dillerinde yaşlılar için ortak konutlar araştırılarak, basit olasılıklı örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Yapılar seçilirken verilerin incelenmesi için görsellere sahip olmalarına dikkat edilmiştir. Bu yapılar kronolojik olarak, TTS Enstitüsü’nde gerçekleştirilen yaşlılar için bir yaşam modeli olan *Ball Modeli* için tanımlanan özellikler özelinde incelenmiştir. Öncelikle yapıların plan çizimleriyle birlikte genel özellikleri sunulmuştur. Daha sonra model kapsamındaki estetik, rahatlık, işlevsellik, güvenlik ve gizlilik kriterleri bakımından mekânsal analizleri yapılmıştır.

TTS Enstitüsü günlük yaşam biçimleriyle ilişkili olarak gelecekteki yaşam biçimlerine yön verecek çalışmalar yaparak, kavramsal modeller oluşturmaktadır. Bu enstitüde yapılan yaşlılar için yeni bir yaşam modeli çalışması olan *Ball Modeli*, yaşlılara sahip oldukları kısıtlayıcı yaşam şekillerini, dinamik, esnek ve özgür bir yaşam modeline dönüştürmek için kullanılacak bir araç olarak tasarlanmıştır (Kasanen, 2004: 38). Bu model, yaşlıların refahındaki ilerleme ve evlerindeki özgür yaşamlarını destekleme düşüncesinin yanında farklı değişkenleri içeren bir yaşam modelidir. Modelde yaşlıların yaşam koşullarını kavramak için bir formül üretmek, yeni bir bilgi tanımlamak hatta yeni bir fikir yaratmak gibi çeşitli yöntemlerde kullanılabilir. Modelde, “aktiviteler, kaynaklar, nitelikler ve olasılıklar” olmak üzere dört ana değişken tanımlanmıştır (Görsel 1). *Aktiviteler*, ana ve destekleyici olmak üzere iki çeşittir. Ana aktiviteler yemek yemek, giyinmek gibi herhangi biri adına yapılamayacak olanlardır. Destekleyici aktiviteler ise, biri adına başkalarının üstlenebileceği aktivitelerdir. *Kaynaklar*, konut içerisindeki ve konutun çevresindeki aktiviteler, ev sakini ve çevresi arasındaki etkileşim olarak tanımlanmaktadır. Konut içerisinde ve çevresindeki kaynaklar genellikle fiziksel ve nesnel olarak belirtilmektedir. Servis kaynakları, özel ve kamusal servis sağlayıcılarından sağlanmakta ve çeşitlilik göstermektedir (Kasanen, 2004: 38).

Görsel 1. Yaşlılar için sınırsız yaşam modeli-Ball Modeli

Ball Modeli, yaşlılar için önemi büyük olan yerleşim yerlerini *habitatlari*, çevrelerini ve servislerinin kalitelerini ileriye taşımaktadır. Bu model için tanımlanmış özellikler; estetik, rahatlık, işlevsellik, güvenlik ve gizlilik. Model kullanıcıların fiziksel, duyuşsal ve kavramaya yönelik yeteneklerini göz önünde bulundurularak geliştirilmiştir. Konut, konutun çevresi ve servisler; değişkenlerin ortak çerçevesini oluşturmakta, ancak vurgu ve detaylar çeşitlilik içermektedir (Kasanen, 2004). Çalışmada incelenecek yaşlı kullanıcılar için tasarlanan ortak konutlar modelde belirlenen özellikler kapsamında; mekân organizasyonları, mekânsal yönelim, kullanılan malzemeler, renkler, donatı ve mobilyalar, erişilebilirlik, iç ve dış mekân arası ilişkiler, sosyal temas, verimlilik, mahremiyet, aydınlatma, güvenlik, esneklik, konfor gibi faktörler sorgulanmıştır. Böylelikle mimari açıdan yapıların özellikleri değerlendirilerek yaşlıların ihtiyaçlarına uygunluğu da incelenmiştir. Araştırma sonucunda bir karşılaştırma tablosu yapılarak bulgular değerlendirilmiştir.

BULGULAR

Çalışmada örneklem grubunu oluşturan yapılar; Concret Konutları (Ö1), New Ground Co-housing (Ö2), Valladolid (Ö3), Huningue Konutları (Ö4) ve Ibihaven (Ö5)'dir. Öncelikle yapılar için veriler tablolaştırılarak incelenen yapıların kodları ile künye bilgileri verilmiştir. Ek olarak yapıların plan çizimleri ve genel özellikleri sunulmuştur.

Örneklem Grubuna Dair Veriler

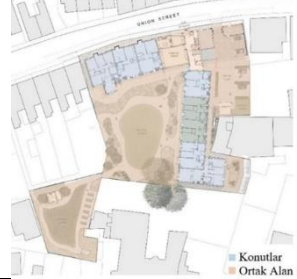
Concret Konutları, Fransa'nın Concret kentinde uygulanan gelişmiş konut yerleştirme yardımı olan EHPA (Enhanced Housing Placement Assistance) programı ile yaşlı bireylere yönelik yapılan konut kompleksidir. Bir ve iki odalı kırk dört adet daireden oluşan yapı, Nomade Mimarlık tarafından tasarlanmıştır. Yapının cephesinde birleşik beton ve ahşap elemanlar kullanılmıştır. Kuzeye bakan cephe yüzeylerinin miktarını en aza indirmek için yamaca doğru inşa edilmiştir (ArchDaily, 2013). Yapıya giriş, kuzey cephesinde yer alan bir saçakla sağlanmaktadır. Açıklıkların dağıtıldığı kuzey cephesi, dolaşım alanlarına ışığı homojen bir şekilde almaktadır. Güney cephesinde teras ve balkonlar bulunmaktadır. Plan düzleminde, konutlar ve ortak alanlar ayrı konumlandırılmıştır. Konutların tamamında salon, oturma odası, mini mutfak, yatak odası ve banyo bulunmaktadır. Her konut birimi, salondan veya yatak odasından erişilebilen bir yarı açık alana sahip olup, her bir konut kullanıcısına konfor ve bağımsızlık sunmaktadır (Tablo 1).

Tablo 1. Concret Konutları'na dair veriler

Kod	Kimlik Bilgileri	Plan
Ö1	<p>Concret Konutları Konum: Fransa Yapım Yılı: 2013 Mimar: Nomade Mimarlık</p>	<p>■ Konutlar ■ Ortak Alan</p>

New Ground Co-housing örneği, İngiltere'nin Londra şehrinde 2016 yılında yaşlı kullanıcılara yönelik tamamlanan ve birçok tasarım ödülüne sahip ilk ortak konut projesidir. Yaşlı kadın kullanıcılar için tasarlanan yapı, 25 adet konuttan oluşmaktadır. İki ve üç katlı apartman blokları bir, iki ve üç kullanıcılı dairelerden oluşup, sekiz tanesi sosyal kiralık konutlardır. Proje, katılımcı yaklaşım ve toplulukla yaşama amacıyla tasarlanarak ortak kullanım alanlarına sahip sürdürülebilir bir anlayışla geliştirilmiştir. Konutların; bakımını yapabildikleri ortak bahçeye, gizli kültür bahçesine ve el sanatları atölyesine erişimi vardır. Sosyalleşmenin sağlandığı ortak ev toplantı odası, mutfak, yemek alanları, çamaşır/kurutma alanları, misafir odası ve otopark diğer kullanım alanlarıdır (New Ground Cohousing, 2016). Plan çözümlemesi T formunda tasarlanmış ve formun caddeye bakan bölümünden yapıya giriş sağlanmaktadır. Ana girişten, ortak alanlara ve güneye bakan bahçeye girilmektedir. Her bir konutun da balkon veya terası bulunmaktadır (Tablo 2).

Tablo 2. New Ground Co-housing'e dair veriler

Kod	Kimlik Bilgileri	Plan
Ö2	New Ground Co-housing Konum: İngiltere Yapım Yılı: 2016 Mimar: Pollard Thomas Edwards	

Valladolid, yaşlılara yönelik 2016'da İspanya'nın kırsal bölgesinde kurak bir manzaranın içerisinde tasarlanmıştır. Yaşlıların doğayla ve güneşle iç içe olması amacıyla yatay bir çizgide kurgulanmıştır. Zeminde ince bir sınırla dikey çizgilerin kullanıldığı beton malzemeli bloklardan oluşmaktadır. Konut birimlerinin çevrelediği avlu ile konutları dışardan saran ortak alanlar ve geçiş alanları düzenlenmiştir. Yaşam birimleri arasında aktivite alanları, spor salonu, tıbbi danışma alanı ve çok işlevli salonun yer aldığı ortak tesisler yer almaktadır (ArchDaily, 2016). Plan düzleminde, ana girişten iç bağlantı yollarıyla bir veya iki kullanıcılı konut birimlerine ulaşılmaktadır. Her konutun avluya bakan cephesi bulunmaktadır. İç dönmük bir plan kurgusu yaratılmaya çalışılırken, ortak alanlarla ve büyük açıklıklarla dışarıyla bağlantı kurulmaya çalışılmıştır (Tablo 3).

Tablo 3. Valladolid'e dair veriler

Kod	Kimlik Bilgileri	Plan
Ö3	Valladolid Konum: İspanya Yapım Yılı: 2016 Mimar: Óscar Miguel Ares Álvarez	

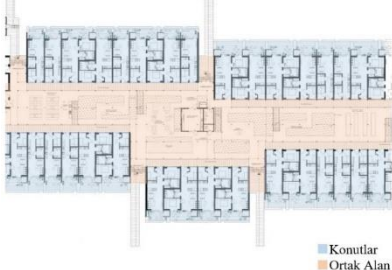
2018 yılında Fransa'da tamamlanan Huingue Konutları, Ren Nehri'nin kıyısında konumlanmıştır. Tasarımın temel hedefi, kullanıcı grubu olan yaşlı bireylerin arasındaki sosyal etkileşimi arttırmaktır. Ortak alanlar nehre doğru çevrilerek, bu mekânlarda geçen zamanın kalitesi arttırılmaya çalışılmıştır. Konut birimleri 50 m²'dir. Üç bölümlü yemek alanı, bilgisayar odası, hobi atölyesi, sebze bahçesi ve petank alanı yapının ortak alanlarıdır (Dominique Coulon & Associés, 2018). Dış cephesi tuğlalarla kaplanmış iki katlı yapının zemin katında daha çok ortak alanlar yer alırken, birinci katında çoğunlukla konut birimleri yer almaktadır. İç içe geçen formların birleştiği alanda çatısı camla kaplı oturma alanı konumlanmıştır. Ortak alanların nehre çevrildiği formların birinde de teras alanı tasarlanmıştır (Tablo 4).

Tablo 4. Huningue konutlarına dair veriler

Kod	Kimlik Bilgileri	Plan
Ö4	Huningue Konutları Konum: Fransa Yapım Yılı: 2018 Mimar: Dominique Coulon ve Ortakları	

AgoraHaverne projesinin bir parçası olan Ibihaven yapısı ise Danimarka'nın hızla yaşlanan nüfusu için yapılmıştır. İki kattan oluşan yapı, çevre dostu malzemelerle yapılmıştır. Prefabrik modüllerden oluşan yapı, özel balkonlu/teraslı iki veya üç odalı yetmiş altı kiralık konuta sahiptir. Bireylerin daha sağlıklı ve psikolojik açıdan iyi bir şekilde yaşlanması hedefinin yanında kullanıcı için ekonomiktir. Yapının içinde 1520 m²'lik kapalı ortak iç avlu, kütüphane, egzersiz alanı, atölye ve petank sahası bulunmaktadır (Dezeen, 2021). Yapının plan özelliklerine bakıldığında, ortak alanların çevresinde konumlandırılmış konutların yer aldığı görülmektedir. Cephe ise plandaki yaklaşıma benzer şekilde simetri ön plandadır (Tablo 5).

Tablo 5. Ibihaven'e dair veriler

Kod	Kimlik Bilgileri	Plan
Ö5	Ibihaven Konum: Danimarka Yapım Yılı: 2020 Mimar: Sangberg Architects	

Örneklem Grubunun Mekânsal Kriterler Açısından İncelenmesi

Örneklem grubu, yapılış tarihlerine göre sıralı bir şekilde analiz edilerek, Ball Modeli kapsamında tanımlanan estetik, rahatlık, işlevsellik, güvenlik ve gizlilik kriterlerine göre değerlendirilmiştir. Her bir yapının mekânsal özellikleri bu kriterler doğrultusunda detaylı bir şekilde incelenmiştir.

Estetik

Estetik açıdan bir mimari yapıyı teknik, mesleki ve kültürel duyumlar bakımından değerlendirmek gerekmektedir. Mesleki duyumlar bakarak tanımayı ve strüktür, ritim, oran, malzeme, renk, ışık gibi kriterleri değerlendirmeyi kapsamaktadır. Bireyin daha önce yaşadıkları doğrultusunda zihninde uyanan düşünceler ise kültürel duyumları içermektedir (Van der Voordt & Van der Wegen, 2005).

Concret Konutları'nda (Ö1) ahşap elemanların kullanılması, inşa edilen kabuğun tamamına birlik hissi vermektedir. Cephe tasarımında kullanılan dikey elemanlarda, yerel türlerden elde edilen akasya ve kestane gibi doğal ahşap malzemeler tercih edilmiştir (ArchDaily, 2013). Beton yüzeylerdeki gri ton, ahşap malzemelerin sıcak tonlarıyla estetik bir denge oluşturmuş ve doğal bir uyum yakalanmıştır. Bu tasarım yaklaşımı hem malzemelerin doğal karakterini vurgulamakta hem de mekânın genel görünümüne sakinlik ve doğallık katmaktadır. Bazı konutların terasa açılan cephelerinde de kırmızı renk tonu kullanılarak canlılık katılmıştır. Bitkilendirilmiş iç avlularda da yeşil renk tonu kullanılarak uyum yaratılmaya çalışılmıştır. Yaşlı bireyler için doğayla iç içe olma hali psikolojik olarak iyi hissetmelerini sağlamaktadır.

New Ground Co-housing'de (Ö2) ise T biçimli planlama düzeni iç bahçelerin oluşumuna izin vermiştir. Bu iç bahçelere bakan yarı açık mekânlar dış cephenin üzerinde konumlandırılarak, ön plana çıkarma kaygısı taşımaktadır. Açık renkli tuğlalar ve açık piramidal çatılarla Georgian ve Viktorya dönemine benzer özellikler

taşıması amaçlanmıştır (New Ground Cohousing, 2016). Bu bakımdan konumu ve çevresiyle bir uyum yaratılmaya çalışılmıştır. Yaşlı kullanıcıların daha önce yaşadığı konutlardan farklı bir tasarım çizgisinde olmaması psikolojik açıdan olumlu bir etki yaratabilmektedir. Tasarımın tek bir formda toplanmamış olmaması her bir konutun farklı birer konut olarak algılanmasını sağlamaktadır.

Valladolid (Ö3) örneğinde yapının cephesinde kullanılan açık renk beton bloklar, beyaz boyalı tuğlalarla formla sert, soyut ve ritmik bir algı yaratılırken çevresiyle uyumlu bir tasarım ortaya çıkarmaya çalışılmıştır (ArchDaily, 2016). İç mekânda da aynı renk tuğlalar, ahşap döşemeler ve duvarlara sabitlenen açık renk dikey ahşap şerit elemanlar ile dış mekândaki algı içeriye taşınmıştır. İç mekâna alınan doğal ışık ile ferah bir ortam yaratılmıştır. Kapalı bir form algısıyla içeri davet eden bir tutum sergilenmezken, avlularla sıcak bir ev etkisi verilmeye çalışılmıştır.

Huningue Konutları'nın (Ö4) iç mekânlarında kırmızı beton, pişmiş toprak ve ahşap kullanımıyla Ren Nehri'nin rüstik liman geçmişi ve konum özellikleriyle uyumlu bir tasarım anlayışı ön plandadır (Dominique Coulon & Associés, 2018). Dış cephede standardın dışında tuğla kullanılması, yine bu tutumu destekler bir estetik kaygı taşımaktadır. İçeriye alınan bol miktarda doğal ışık ve mekânların manzaraya karşı konumlanması dışarının içeriye taşınması açısından önemlidir. Tercih edilen malzemeler ve tasarım yaklaşımlarıyla iç içe geçen formlarla oluşturulan yapı sıcak ve davet edici niteliktedir. İç mekânda formun etkisi oldukça yüksektir. Yaşama mekânlarında oturma alanında kullanılan donatılar ve mobilyalar ise karmaşık ve düzensiz organize edilmiştir.

Ibihaven (Ö5) örneğinde ise yapının dış cephesi koyu renk kömürleşmiş ahşap kalaslardan oluşurken, iç mekânda dairelerdeki açık renk tonları ve ortak avludaki açık renk ahşap elemanlar arasında kontrast oluşturulmuştur (Dezeen, 2021). Yapının dış çevresiyle ilişkisi yetersiz ve dışardan soğuk bir etki vermesi sıcak bir ev hissinden uzak bir estetik algı yaratmaktadır. Formun dışa kapalılığı ve kütleli oluşu psikolojik açıdan yaşlı bireyleri davet edici değildir. Fakat yapının içindeki ferah ve doğayla iç içe olan tasarım anlayışı estetik açıdan yaşlılar için olumlu bir özelliktir (Tablo 6).

Tablo 6. Örneklem grubunun estetik özellikleri

Kodlar	Estetik
Ö1	<ul style="list-style-type: none"> -Doğal malzeme kullanımı -Doğayla bütünleşme -Cephede bütünlük -Ana renklerle canlılık oluşturulması <p>Dış mekân (a)</p>
Ö2	<ul style="list-style-type: none"> -Form etkisi -Doğal malzeme kullanımı -Geleneksel izler -Bulunduğu konumla uyum -Konut birimlerin bireysellik etkisi <p>Dış mekân (b)</p>
Ö3	<ul style="list-style-type: none"> -Doğal malzeme kullanımı -Form etkisi -Doğal ışık kullanımı <p>Dış mekân (c)</p>

<p>Ö4</p> <ul style="list-style-type: none"> -Geleneksel izler -Bulunduğu konumla uyum -Doğal ışık kullanımı -Form etkisi -Donatıların organizasyonunun düzensizliği	 <p>Dış mekân (d)</p>
<p>Ö5</p> <ul style="list-style-type: none"> -Renk kontrastı -Dış mekânda doğayla bütünleşememe -Form etkisi -Bitkilendirilmiş iç mekân	 <p>Dış mekân (e)</p>

Rahatlık

Mekânda rahatlık, psikolojik ve fiziksel olarak değerlendirilmektedir. Mekânda yaşanabilirlik için temel değerlerin göz önünde bulundurulması huzurlu ve güvende hissettirmektedir. Fiziksel rahatlık için erişilebilirlik, uygunluk ve okunabilirlik kavramlarının tasarımda değerlendirilmesi gerekmektedir. (Smith vd., 1997). Bu doğrultuda Concoret Konutları'nda (Ö1) iç mekânda genel olarak açık renk tonları kullanılmıştır. Ortak alanda da kullanılan baskın olmayan renklerle ferah bir mekân yaratılmaya çalışılmıştır. Yaşlıların geçmiş günlere duyduğu özlemi dindirmek açısından elektronik şömine donatısıyla sıcak bir ortam hissi verilmiştir. Mekânın büyük pencere açıklığıyla büyük yeşil alana bakması, ferahlık vermektedir. Fakat ortak alanlar kısıtlı aktivitelere olanak verdiği için konfor düzeyi yetersizdir. Mekândaki oturma elemanlarının yumuşak dokuyula seçilmesi olumlu, geçişlerde köşeli hatlar için önlem alınmaması olumsuz bir yaklaşımdır.

New Ground Co-housing'de (Ö2) ise farklı yaştan kadınların kullanımına sunulan tasarımda üst kattaki konutlar hem bahçeye hem de caddeye bakmaktadır. Her konut kullanıcısının istediği anda bahçeye inip orada çeşitli aktiviteler yapması sosyal açıdan olumlu bir tutumdur. Hem ortak alanlarda bir araya gelebilme imkânı sunarken, hem de konutlarında bireysel olarak zamanlarını değerlendirebilmektedir. Mekânda kullanılan açık renk tonlarıyla ferah bir etki yaratılmak istenmektedir. Ana girişten ortak alanlara girilmesi kullanıcının kendini topluluğun içinde bulmasına imkân vermektedir. Kültür, hobi bahçelerinin ve hareketlilik için bölmelerin olması mekânı kullananlara farklı aktiviteler sunmaktadır. Fakat daha farklı eylemlere olanak tanıyan alanların kullanıcılara sunulması bir öneridir.

Valladolid (Ö3) örneğinde konut birimlerinin önünde oturma alanları tasarlanarak karşılaşma ve birliktelik artırılmak istenmiştir. Sandalyelerin dışarı alınıp bahçeye çıkılmasıyla yaşlıların sosyalleşerek yerel ortamda dışarda birlikte oturma kültürünü devam ettirmek hedeflenmiştir. Fakat bunun için dış mekânda oturma alanları tasarlamak daha doğru bir tutumdur. Mekânlarda kullanılan geniş pencere açıklıklarıyla içeri bol miktarda güneş ışığının alınmasına imkân tanınmaktadır. Bu tutum, psikolojik açıdan olumlu bir yaklaşımdır.

Nehrin kenarında konumlanmış Huningue Konutları (Ö4), psikolojik bir etkiyle yaşlı kullanıcıları rahatlatıcı özelliktedir. Merdiven, yaşlı kullanıcıların sosyalleşmeleri için mekânın merkezinde konumlandırılmıştır. Ortak alanlar geniş ölçekte tasarlanmış ve gün ışığını yüksek oranda içeri almaktadır. Konutlar farklı eylem alanlarına bölünerek kullanışlı hale getirilmiştir. Yaşam birimleri yaşlı kullanıcıların bir evde ihtiyaçları olan çoğu özelliği taşımaktadır. Cephelerdeki açılı yüzeyler kullanıcıya tercih sunarken, istendiğinde pencere boşluklarına dönüşebilmektedir.

Son örnek olan Ibihaven'de (Ö5) konutların küçük ölçekte tasarlanması, ortak alan kullanımını artırmaktadır. Mekânda açık renk donatılarla ve geniş pencere açıklıklarıyla ferah ve konforlu bir ortam yaratılmaya çalışılmıştır. Konutların kendine ait yarı açık mekânları da aynı zamanda kullanıcının bireysellik isteğini karşılamaktadır. Mekânlardaki formların köşeli seçilmemesi rahatça hareket etmelerini sağlamaktadır. Ortak avludaki dinlenme alanları, park/bahçe ihtiyacını karşılaması için peyzaj tasarımlarıyla donatılmış ve mobilyalar bambu malzemeden seçilerek mekânla uyumu güçlendirmiştir (Tablo 7).

Tablo 7. Örneklem grubunun rahatlık özellikleri

Kodlar	Rahatlık
Ö1	<ul style="list-style-type: none"> -Açık renk kullanımı -Geleneksel izler -Kısıtlı aktivite imkânı -Esnek olmayan kullanım -Doğal ışık kullanımı -Köşeli formlar <p>Ortak oturma alanı (a)</p>
Ö2	<ul style="list-style-type: none"> -Sosyalleşme -Mahremiyet -Açık renk kullanımı -Kısıtlı aktivite imkânı <p>Bahçe ve iç mekân görselleri (b)</p>
Ö3	<ul style="list-style-type: none"> -Sosyalleşme -Geleneksel izler -Dış mekânda yetersiz donatı kullanımı -Doğal ışık kullanımı <p>Konutların önündeki oturma alanı (c)</p>
Ö4	<ul style="list-style-type: none"> -Suyun etkisi -Sosyalleşme -Doğal ışık kullanımı -Konutta esnek alanlar <p>Konut iç mekânı ve ortak alan (d)</p>
Ö5	<ul style="list-style-type: none"> -Sosyalleşme -Doğal ışık kullanımı -Açık renk kullanımı -Bireysellik -Köşeli olmayan formlar -Avlu kullanımı -İç mekânda doğal malzeme kullanımı <p>Konutların iç mekân görselleri (e)</p> <p>Ortak avlu dinlenme alanı (e)</p>

İşlevsellik

İşlevsellik, yapının pratikte kullanılabilirliğini ve mekânın aktivitelere uygunluğunu içermektedir. Mekânın işlevsel açıdan yeterliliği ulaşılabilirlik, mahremiyet, sosyal temas, güvenlik, esneklik, verimlilik ve fiziksel konfor şartları (aydınlatma, renk, malzeme, ısıtma, gürültü vb.) gibi özellikler ile sağlanmaktadır (Van der Voordt & Van Wegen, 2005).

Buna göre Concoret Konutları'nda (Ö1), sosyalleşme açısından ortak alanın uzak konumlanmasının işlevsel bir yaklaşım olmadığı düşünülmektedir. Bitkilendirilmiş iç avlu, güneyde sebze/meyve bahçelerinden oluşan geniş bir yeşil alan, kullanıcıların çeşitli faaliyetlerde bulunabileceği alanlar bulursa da sosyal alanlar yetersiz ve işlevsiz düzenlenmiştir. Her konutta mutfak mekânının ayrı konumlanması bireylerin yemek yeme eylemini birlikte yapamamasına sebep olmaktadır.

New Ground Co-housing'de (Ö2) yoğunlukla beyaz renk tonlu ortak mutfak alanları kullanıcı sayısına göre oldukça geniş tasarlanmıştır. Pencere açıklıklarının önüne konumlandırılan tezgâhla mutfak dış mekânla ilişkilendirilmiştir. Mekânlarda kullanılan çok sayıdaki pencere açıklıkları yaşlı kullanıcılar için psikolojik açıdan olumlu bir tutumdur. Sosyalleşme açısından ortak kullanım birimlerinin amaca hizmet etmesi yaşlı kadın kullanıcıların birlik ve beraberlik içinde yaşamalarına olanak tanır niteliktedir.

Valladolid (Ö3) örneğinde ise yaşam birimleri arasında farklı aktiviteler için kurgulanan ortak alanlar, yaşlıların komşuluk ilişkileri yaşamalarına imkân tanımaktadır. Fakat kurgulanan mekânlar, kullanıcı için yeterli düzeyde ve işlevde değildir. Açık renklerin kullanıldığı iç mekânlara geniş açıklardan dışarının içeriye taşınması istenmiştir. Yapıda kullanılan basit ve uygun maliyetli malzemelerle işlevsellik ön plandadır.

Huningue Konutları'nda (Ö4) da üst kattaki beyaz renkli teras alanı ışığı merkeze taşımaktadır. Bu bölüm yapının içindeki boş bırakılmış alanı işlevsel hale getirmektedir. Mekân organizasyonu kullanıcı için sosyalleşmeyi arttıran kurgudur. Açık renk tonlu malzemelerin tüm mekândaki hâkimiyeti, canlılık hissi vererek yaşlı bireyleri psikolojik açıdan olumlu etkileyebilmektedir. Mekânlarda kullanılan turuncu, kırmızı gibi farklı renklerle durağan etki kırılmaya çalışılmıştır.

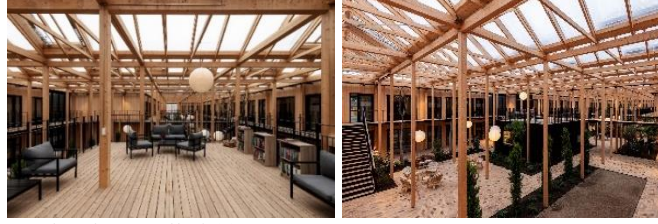
Ibihaven'de (Ö5), atrium bahçesi bölgenin sert iklimine karşın, mekânın güneş almasını sağlayan şeffaf oluklu polikarbonattan yapılmıştır (Dezeen, 2021). Çeşitli eylemlere imkân veren mekânın iç bahçesinde; özellikli bir mutfağa sahip ortak oda, sebze bahçesi, ortak atölye, yatılı misafirler için konaklama alanı, kütüphane, egzersiz alanı ve petank sahası bulunmaktadır (Tablo 8).

Tablo 8. Örneklem grubunun işlevsellik özellikleri

Kodlar	İşlevsellik	
Ö1	-Sosyal alanların uzak konumlandırılması -Bahçe kullanımı -Kısıtlı sosyal aktivite imkânı -Eylemlerin birlikte yapılabilmesi -Açık renk kullanımı	
Ö2	-İç mekân büyüklükleri -Doğayla bütünleşme -Katılımcı yaklaşım -Bireysellik -Sosyalleşme	 Konut mutfak alanı (b)
Ö3	-Sosyalleşme -Farklı eylemlere hizmet etmeme -Doğal ışık kullanımı -Uygun fiyatlı doğal malzeme kullanımı -Açık renk kullanımı	 Ortak alanlar (c)
Ö4	-Formun etkisi -Sosyalleşme -Farklı eylemlere hizmet etme -Açık renk kullanımı	 Sirkülasyon ve ortak yemek alanı (d)

Ö5

- İç avlu kullanımı
- Malzeme kullanımıyla doğayla bütünleşme
- Doğal ışık kullanımı
- Yeterli aktivite imkânı
- Köşeli formlar

Ortak avlu görselleri (e)

Güvenlik

Güvenlik, tehlikelere yönelik algılanabilen koruma önlemleri olarak tanımlanabilmektedir. Kullanıcı için mekânın güvenli olması psikolojik ve fiziksel durumlara bağlı olarak fiziksel çevre faktörlerinin sağlanması ile ilişkilendirilmektedir (Karaoğlu Can, 2021). Yapıların çevreleriyle ilişkileri değerlendirilemediği için sadece iç mekândaki güvenlik kriterleri değerlendirilmiştir. Örneklem grubundan Concoret Konutları'nda (Ö1) tasarlanan ortak alanlarda pencerelerin önünde yürüme ve denge zorluğu çeken yaşlı bireyler için destek elemanlarının yer alması kullanıcıların güvenliği açısından olumlu bir tutumdur. Yarı açık alanlardan bahçeye inen merdivenler ise yürüme kısıtlılığı yaşayan bireyler için güvenli değildir.

New Ground Co-housing'de (Ö2), mekânlarda kullanılan donatı ve mobilyalarda yaşlı kullanıcılar için köşeli formların seçilmesi güvenlik açısından olumlu bir yaklaşım değildir. Fakat sadece kadın kullanıcılar için yapılmış olması beraberlik hissiyle psikolojik açıdan bireyleri daha güvenli hissettirebileceği düşünülmektedir.

Üçüncü örnek olan Valladolid (Ö3) yapısında, bütün duvar yüzeylerinde monte edilmiş ahşap tutunma elemanları, yaşlıların güvenliği açısından önemli bir yaklaşımdır. Tek katlı yapıda konut birimlerinin çevresini saran dolaşım alanları sayesinde içe dönük bir şekilde tasarlanması kullanıcıların güvende hissetmelerini sağlayan bir tutumdur.

Huningue Konutları'nda (Ö4) ise konut birimlerinin tek kullanıcı için tasarlanması bireyler için olumlu veya olumsuz değerlendirilebilir. Yaşama birimlerinde engellerin bulunmaması yaşlı kullanıcılar için kapsayıcı bir yaklaşım sunmaktadır. Banyolarda sürgülü sistemle açılan kapılar tekerlekli sandalye kullanan yaşlılar için uygundur. Konutların dışındaki mekânlarda duvarları dolaşan tutunma elemanları mekân içerisinde de yaşlıların daha kolay hareket edebilmesine veya herhangi bir kazaya engel olabilmesine destek olmaktadır.

Ibihaven (Ö5) yapısı da hareket güçlüğü olan ve tekerlekli sandalye kullanan yaşlı bireyler için tasarlanmıştır. Asansörle bireyler istediği alana ulaşabilmektedir. Konutlarda kapı eşikleri kullanılmamıştır. Banyolarda, duş alanı ve zemin aynı düzlemedir. Genel olarak mekânlarda kullanılan donatılarda ve mobilyalar oval formların kullanılması güvenlik açısından olumlu bir tutumdur. Ancak ortak alandaki yapısal elemanların güvenlik açısından tehlikeli olabileceği düşünülmektedir (Tablo 9).

Tablo 9. Örneklem grubunun güvenlik özellikleri

Kodlar	Güvenlik
Ö1	<ul style="list-style-type: none"> -Kullanıcıyı destekleyici elemanlar -Merdiven kullanımı <p>Sirkülasyon alanı (a)</p>
Ö2	<ul style="list-style-type: none"> -Köşeli formlar -Cinsiyetin psikolojik etkisi <p>Yarı açık mekân (b)</p>

Ö3	-Kullanıcıyı destekleyici elemanlar -Mekanları saran sirkülasyon alanları
Ö4	-Tek kullanıcı konut birimleri -Kapsayıcı tasarım anlayışı -Kullanıcıyı destekleyici elemanlar
Ö5	-Kapsayıcı tasarım anlayışı -Mobilyalarda keskin olmayan formlar -Köşeli yapısal formlar

Konutlardaki banyo mekânı ve sirkülasyon alanı (e)

Gizlilik

Gizlilik, “etkileşimi kontrol edebilme, tercih edebilme ve arzu edilen etkileşimi kazanma yeteneği” ve ilişkileri düzenleyen bir mekanizmadır (Rapoport, 1977). Gizlilik için iç mekânların hiyerarşi içinde düzenlenmeleri hem yalnızlığa hem de toplanmaya olanak tanımaktadır. Mahremiyetin sağlanması için mekânsal düzenlemeler sosyal etkileşime istenilen ölçüde açık olmalı ve kişisel alan tanımlamalarına hizmet etmelidir (Evans & McCoy, 1998).

Bu tanımlamalarla Concoret Konutları’nda (Ö1), konut birimlerinin ve ortak alanların ayrı konumlandırılması gizlilik açısından doğru bir tutum olabilmektedir. Fakat konutların yarı açık alanlarının bağlantılı olması mahremiyet açısından olumsuzdur. Yaşlı bireylerin daha fazla sosyalleşmeleri açısından birimlerin ayrılmaması tasarım açısından negatif bir özellikken, yarı açık alanların bölünmemesi pozitif bir özelliktir.

Sosyalleşmenin ön planda tutulduğu New Ground Co-housing (Ö2) yapısında gizlilik ilk ihtiyaçlardan değildir. Kullanıcılar kendi odalarında bu ihtiyacı sınırlı alanda sağlamaktadır. Fakat ortak alanların konut birimleriyle ayrı konumlanmış olması bütün kullanıcılarla iç içe bir yaşam sunmama açısından gizliliğe hizmet edebilmektedir.

Valladolid’de (Ö3) ise çoğunlukla iki kullanıcı oda düzenleriyle yatakların birbirine çok yakın konumlanması gizlilik açısından olumsuzdur. Avlu ve dolaşım alanları arasında kalan konutlar, gizli bir alan içerisindedir. Fakat avluda olan kullanıcılarla konut birimleri arasında bir sınır yoktur. Konutların kademeli gruplanması ve çatılarının açılı tasarlanması her birimin bireyselliğini vurgular niteliktedir.

Huningue Konutları’nda (Ö4) ortak yaşam anlayışı tercih edilmemiştir. Yaşlı kullanıcıların yemek yeme eylemlerini yalnız da giderebilmektedir. Kullanıcıya ihtiyaçlarını istedikleri şekilde seçme imkânı sunan konutlar gizliliğe önem verilerek tasarlandığını göstermektedir. Yatma alanındaki eylemler için perde kullanımı yaşlılara bireysel bir alan tanımaktadır.

Ibihaven örneğinde (Ö5), ortak yaşam anlayışı gereği yaşlı bireyler tanımadıkları bireylerle gereksinimlerini karşılamaktadır. Örneğin, konutlardaki mutfak kullanımı ve yemek yeme eylemi ortak bir alanda yapılmaktadır. Kullanıcıların gizlilik ihtiyacı sadece özel odalarında ve banyolarda mümkündür (Tablo 10).

Tablo 10. Örneklem grubunun gizlilik özellikleri

Kodlar	Gizlilik
Ö1	-Eylem alanlarının ayrılması -Mahremiyet -Ortak yarı açık mekânlar
Ö2	-Eylem alanlarının ayrılması -Mahremiyete hizmet etmeme

Yarı açık mekânlar (a)

<p>Ö3</p> <ul style="list-style-type: none"> -Mahremiyete hizmet etmeme -Formun etkisi -Eylem alanlarının ayrılması	 <p>Konut-avlu ilişkisi (c)</p>
<p>Ö4</p> <ul style="list-style-type: none"> -Mahremiyete hizmet etmeme -Eylem alanlarının ayrılması -Kullanıcıya sunulan gizlilik ihtiyacı	 <p>Konut birimi (d)</p>
<p>Ö5</p> <ul style="list-style-type: none"> -Mahremiyete hizmet etmeme	 <p>Konutlarda ortak mutfak mekanı ve yemek yeme alanı (e)</p>

SONUÇ

Çalışma kapsamında, tüketim kültürünün etkisiyle değişen yaşam biçimleriyle alternatif konut üretimi haline gelen yaşlı kullanıcılar için yapılan ortak konutlar üzerinden bir değerlendirme yapılmıştır. Yaşlanan nüfus için 21. yüzyılda Avrupa ülkelerinde geliştiren paylaşımlı beş konut örneği; estetik, rahatlık, işlevsellik, güvenlik ve gizlilik özellikleriyle tanımlanan yaşlılar için geliştirilen yaşam modeli kapsamında incelenmiştir. Yapılan bu değerlendirmeye göre (Tablo 11), tüm özelliklerin tamamen sağlandığı bir örnek bulunmamıştır. Fakat aranan özelliklerin çoğunun sağlandığı bu yapılarda öne çıkan yaklaşımların dikkate değer olduğu düşünülmektedir. Tasarımlarda günümüz teknolojisi kullanılarak üretilmiş yalın görünümlü malzemeler tercih edilerek, geçmişte kullanılan malzemelere atıf yapılmaktadır. Özellikle açık renkli malzemelerin kullanılması, yaşlıları psikolojik açıdan olumlu etkileyen bir tutumdur. Ülkelerin tarihi ve yapıların buldukları konumların özellikleriyle iç içe olan tasarım yaklaşımları tercih edilmiştir. Yaşlı bireyler için geçmişin izlerini taşıyan estetik konut tasarımlarının aktif yaşlanma açısından önemli olduğu anlaşılmıştır. Özel mekânların mahremiyete göre bölünmesi ve çözümler üretilmesi gerekmektedir. Yarı açık ve ortak açık/kapalı alanların önemsenen bir konu olduğu bulgular doğrultusunda varılan sonuçlardandır. Mekânsal açıdan doğal ışığın tasarımıyla bütünleşmesi psikolojik açıdan dikkate alınması gereken bir kriterdir. Sosyalleşme, sosyal çevre, sosyal temas gibi konular ise mekân organizasyonu açısından yaşlılar için yapılan ortak konutlarda en önemli tasarım yaklaşımıdır. Farklı eylem alanlarına hizmet eden ve doğayla bütünleşik tasarımların yalnız hisseden yaşlı bir bireyi sosyal bireye dönüştürebilmektedir. Kapsayıcı tasarım anlayışıyla yaşlıların güvenliği ve rahatlığı için mekânlara erişim/kullanım kolaylığının sağlanması ise daha fazla dikkate alınması gereken tasarımcıların mesleki sorumluluğunda bir konudur.

Yaşlılar için tasarlanan ortak konutlarda, konutların ve ortak alanların ilişkilerinin farklı olduğu tespit edilmiştir. Buna bağlı ve sosyalleşmenin ön planda olması amaçlanan örneklerde psiko-sosyal açıdan güvenlik ve gizlilik kriterleri yeterli düzeyde incelenememiştir. Ancak mekânlar içerisindeki erişilebilirliğin ve mahremiyetin her örnekte yeterince dikkate alınmadığı tespit edilmiştir. Yapılacak uygulamalarda, konuma ve bölgeye bağlı olarak fiziksel, sosyal ve kültürel özelliklerin dikkate alınması gerekmektedir. Aynı zamanda seçilen alanların merkezden uzak olmaması toplumla entegrasyon açısından gereklidir. Bazı örneklerde bu özelliğin dikkate alınmadığı görülmüştür. Ortak konutlarda kullanılan katılımcı yaklaşım, yaşlılar için yapılan

sadece bir örnekte (Ö2) değerlendirildiğinden tasarımlarda eksik kalan bir özelliktir. Yaşlı bireylerin tasarım sürecine dâhil edilmesinin mekânın kullanılabilirliğini arttıracığı düşünülmektedir.

Yaşlılar için ortak konutların tasarımı fiziksel, psikolojik ve sosyal ihtiyaçları karşılayacak şekilde planlanmalıdır. İyi bir tasarım hem güvenliği hem de yaşlı bireylerin bağımsızlığını ve yaşam kalitesini artırmayı hedeflemelidir. Bu açıdan tasarımlarda rampalar, geniş kapılar ve asansörler gibi engelsiz tasarım özellikleri, mekânlara kolay ulaşılabilirlik ve zemin güvenliği sağlanmalıdır. Yeterli aydınlatma, acil durum sistemleri ve kolay algılanabilir görsel rehberlik güvenlik için önemlidir. Ortak mekânlar, yarı açık ve açık alanlar, etkinlik alanları kullanıcı için tasarlanarak sosyal etkileşim artırılmalıdır. Bireysel yaşam alanları kişiselleştirilebilir özel yaşam alanı sağlamalı ve mahremiyet için ses yalıtımı olmalıdır. Mekân içinde modüler mobilyalar, kullanım kolaylığı sağlayan donatılar ve enerji tasarruflu tasarımlar tercih edilmelidir. Rahatlatıcı renkler kullanılması, doğal ışığın yeterince alınacağı açıklıkların oluşturulması ve kültürel yaşam biçimlerine hitap eden tasarımlar estetik açıdan önemlidir.

Tablo 11. İncelenen mekânların özelliklerinin karşılaştırılması

Kodlar	Mekânsal Özellikler				
	Estetik	Rahatlık	İşlevsellik	Güvenlik	Gizlilik
Ö1	✓	•	✗	•	•
Ö2	•	✓	✓	•	•
Ö3	✓	✓	•	✓	•
Ö4	✓	✓	✓	•	✓
Ö5	✗	✓	✓	✓	✗

✓ : Var   ✗ : Yok   • : Kısmen

Çalışmanın genel sonuçlarını değerlendirmek gerekirse, günümüzde değişen toplumsal ve kültürel özellikler yaşlı bireyleri yalnızlaştırmaktadır. Yaşlı nüfusun dünya genelinde arttığı noktada, bu bireylerin toplumla iç içe yaşamasının gerekliliği önemli bir konudur. Ülkelerin ve toplumların her yaşlı bireyi kapsayan tasarımlara ihtiyacı vardır. Sosyal, ekonomik, kültürel, toplumsal konularda katılımın sağlandığı hizmetler ve politikalar, bireylerin aktif yaşlanmaları için geliştirilerek dikkate alınması gerekmektedir. Bu sebeple hiçbir yaşlı birey yalnızlaşmamalı ve değersiz hissetmemelidir. Bugün yaşlılık halen değerli bir kavram olarak görülebilir. Fakat gelecekte olası toplumsal sorunların önüne geçilmesi açısından sorumluluk gerektirmektedir.

Yaşlılar için tasarlanan birçok yapı modeli bulunmaktadır. Fakat bağımsız yaşayan yaşlıların farklı konut ihtiyaçlarının düşünülmesi gerekmektedir. Topluluk duygusuyla ortaya çıkan ortak konut (co-housing) kavramı, bugün toplum ve yaşlılar arasındaki sorunlara alternatif bir çözüm örneği olarak sunulmaktadır. Yaşlılar için yapılan ortak konutların aktif yaşlanmayı destekleyen oluşumlar olduğu görülmüştür. Bu konunun sosyolojik, psikolojik, mimari ve ekonomik açıdan küreselleşme etkisi altındaki kültürel özelliklere göre geliştirilmesi gerekmektedir. Farklı yaşta bireylerin de bulunduğu örneklerin geliştirilmesi toplumsal bütünleşme açısından da değerli ve araştırmaya açık bir konudur. Bu bağlamda yaşlılık sorunları ve buna bağlı yaşlılık mekânları gelecek çalışmalar için halen tartışmaya açıktır. Bu durum, dönem ayrımlarının bazı mimari/fiziksel değişikliklere sebep olduğu ancak nicelik olarak açık ve net bir farkın oluşmadığı; bu farkların sayısal değerler bağlamında ayırım oluşturacak şekilde oluşmadığı biçiminde ifade edilebilir. Bu çalışmada aynı işleve sahip hapishane yapı cephelerinin farklı dönem üslup izlerinin sayısal olarak veriler ışığında değerlendirilmesi yapılmış, yapıların işlevsel olarak aynı plan şemalarını verdiğini, fakat cephe kurgu ve organizasyonlarında karmaşıklığının arttığı görülmektedir. Böylece cephe ölçeğinde yapılan bu çalışmanın farklı ölçek ve boyutlardaki başka yapı, doku veya detay ölçeğindeki öğelerin kıyaslanarak irdelenmesi konusunda bir altlık oluşturabilir.

Authors' Contributions

The first author contributed %60, the second author contributed %40 to the study.

Competing Interests

There is no potential conflict of interest.

Ethics Committee Declaration

This study doesn't require ethics committee approval.

REFERENCES

- Altuntaş, O. & Kayıhan, H. (2012). Ev düzenlemelerinin yaşlılarda günlük yaşam aktiviteleri, mobilite ve denge üzerine olan etkisi. *Akademik Geriatri Dergisi*, 4, 78-88.
- ArchDaily. (2013). *Concoret housing for the elderly / NOMADE architects*. ArchDaily. https://www.archdaily.com/453882/concoret-housing-for-the-elderly-nomade-architects?ad_medium=gallery (16.11.2023).
- ArchDaily. (2016). *Housing for the elderly / Óscar Miguel Ares Álvarez*. ArchDaily. https://www.archdaily.com/800971/residencia-personas-mayores-scar-miguel-ares-alvarez?ad_medium=gallery (16.11.2023).
- Aydiner Boylu, A. (2013). Yaşlılıkta yaşam kalitesi ve konut ilişkisi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 24(1), 145-156.
- Bresson, S. & Denéfle, S. (2015). Diversity of self-managed co-housing initiatives in France. *Urban Research & Practice*, 8(1), 5-16. <https://doi.org/10.1080/17535069.2015.1011423>
- Çetin Dağdelen, M. (2017). Tüketim kültürüne alternatif bir bakış: Yaşlılık değerinin tüketimi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(49), 283-294. <https://doi.org/10.17719/jisr.2017.1580>
- Danış, M. Z. (2008). Toplum temelli bakım anlayışı ve sosyal hizmetler: Türkiye örneğinde bir bakım model önerisi. *Türk Geriatri Dergisi*, 11(2), 94-105.
- Demirok, H. S. & Güner, V. (2015). Toplumsal üretim biçimleri ve yaşlılık: Yaşlının statüsü ve geleceği. 8. *Ulusal Yaşlılık Kongresi Bildiri Kitabı*, (p.235-242), Denizli.
- Dezeen. (2021). *Tetris and Sangberg design senior housing around a covered communal courtyard*. Dezeen. <https://www.dezeen.com/2021/11/17/tetris-sangberg-agorahaverne-ibihaven-architecture-denmark/> (15.11.2023).
- Dominique Coulon & Associés. (2018). *Huningue 2018 housing for the elderly*. <https://coulon-architecte.fr/projet/716/huningue> (17.11.2023).
- Evans, G. & McCoy, J. (1998). When Buildings Don't Work: The Role of Architecture in Human Health. *The Journal of Environmental Psychology*, 18, 85-94. <https://doi.org/10.1006/jevp.1998.0089>
- Featherstone, M. (2013). *Postmodernizm ve tüketim kültürü*. Ayrıntı Yayınları.
- Fromm, D. (1991). *Collaborating on community, living together* 29. Context Institute.
- Görgün Baran, A. (2004). Türkiye'de aile içi ilişkiler üzerine bir model denemesi. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 1, 31-42.
- İçli, G. (2016). Yaşlılık sosyolojisi. Harun Ceylan (Ed.), *Sosyal statü ve rol bağlamında yaşlılık* (s. 41-55). Nobel.
- Jarvis, H. (2011). Saving space, sharing time: integrated infrastructures of daily life in cohousing. *Environment and Planning*, 43(3), 560-577. <http://dx.doi.org/10.1068/a43296>
- Karaoğlu Can, M. (2021). Kalite parametrelerinin iç mekân tasarımı özelinde yorumlanması ve Barselona Tasarım Müzesi üzerine bir değerlendirme. *Megaron*, 16(3), 468-487. <https://doi.org/10.14744/megaron.2021.98624>
- Kasanen, P. (2004). 'Elderathome' The prerequisites of the elderly for living at home: Criteria for dwellings, surroundings and facilities, final report. TTS Institute's Publication 393, Helsinki. https://www.housinglin.org.uk/assets/Resources/Housing/Housing_advice/Elder_at_Home_-_The_prerequisites_of_the_elderly_for_living_at_home2004.pdf (06.11.2023)
- Kläser, S. (2006). Selbstorganisiertes wohnen. *Arch Plus*, 176-177, 90-99.
- Larsen, H. G. (2019). Three phases of Danish cohousing: Tenure and the development of an alternative housing form. *Housing Studies*, 34(8), 1349-1371. <https://doi.org/10.1080/02673037.2019.1569599>
- Lasch, C. (2006). *Narsisizm kültürü* (S. Öztürk, Ü. H. Yolsal, Trans.). Bilim ve Sanat Yayınları.
- Lawton, M. P. (1980). *Environment and aging*. Brooks-Cole, Monterey.
- McCament, K. M. & Durrett, C. R. (1988). *Cohousing: A contemporary approach to housing ourselves*. Habitat press.
- McCament, K. & Durrett, C. (2011). *Creating cohousing. building sustainable communities*. New Society Publishers.
- New Ground Cohousing. (2016). *Our architects at Pollard Thomas Edwards write*. <https://newgroundcohousing.uk/architecture> (15.11.2023).
- PatDasler, M. A. (2003). *Adapting the home*. University of Florida Press. <https://edis.ifas.ufl.edu/fy630> (14.11.2023).
- Rapoport, A. (1977). *Human aspects of urban form: Towards a man-environment approach to urban form and design*. Pergamon Press.

- Ruiu, M. L. (2014). Differences between cohousing and gated communities. A literature review. *Sociological Inquiry*, 84(2), 316-335. <https://doi.org/10.1111/soin.12031>
- Sargisson, L. (2012). Second-wave cohousing: A modern utopia? *Utopian Studies*, 23(1), 28-56.
- Scotthanson, C. & Scotthanson, K. (2004). "Marketing and membership", *the cohousing handbook: Building a place for community* (pp.203-228). New Society Publishers.
- Smith, T., Nelischer, M. & Perkins, N. (1997). Quality of an urban community: A framework for understanding the relationship between quality and physical form. *Landscape and Urban Planning*, 39, 229-241.
- T.C. Kalkınma Bakanlığı. (2018). *On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023)*. <https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2020/04/YaslanmaOzelIhtisasKomisyonuRaporu.pdf> (02.09.2023).
- Tercan, M. E. (2020). *Ortak konut (co-housing) modelinin İstanbul'da genç profesyoneller üzerinden değerlendirilmesi*. Arkitera. <https://www.arkitera.com/gorus/ortak-konut-co-housing-modelinin-istanbulda-genc-profesyoneller-uzerinden-degerlendirilmesi/> (02.11.2023).
- Van der Voordt, T. J. M. & Van Wegen, H. B. R. (2005). *Architecture in use: An introduction to the programming, design and evaluation of buildings*. Architectural Press.
- Weber, M. (1999). *Protestan ahlaki ve kapitalizm ruhu*. Ayraç Yayınları.
- World Health Organization (WHO). (1999). *The world health report 1999: Making a difference*. World Health Organization. <https://apps.who.int/iris/handle/10665/42167> (23.11.2023).
- World Health Organization (WHO). (2002). *Active ageing: A policy framework*. WHO. https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/67215/WHO_NMH_NPH_02.8.pdf?sequence=1&isAllowed=y (01.12.2023)
- Zastrow, C. (2013). *Sosyal hizmete giriş*. Nika Yayınevi.

Görsel Kaynakçası

- Görsel 1:** Kasanen, P. (2004). 'Elderathome' the prerequisites of the elderly for living at home: Criteria for dwellings, surroundings and facilities, final report, TTS Institute's Publication,393, Helsinki. https://www.housinglin.org.uk/_assets/Resources/Housing/Housing_advice/Elder_at_Home_-_The_prerequisites_of_the_elderly_for_living_at_home2004.pdf (06.11.2023).
- Tablo 1, 6a, 7a, 9a, 10a:** ArchDaily. (2013). *Concoret housing for the elderly / NOMADE Architects*. ArchDaily https://www.archdaily.com/453882/concoret-housing-for-the-elderly-nomade-architects?ad_medium=gallery (16.11.2023).
- Tablo 2, 6b, 7b, 8a, 9b:** New Ground Cohousing. (2016). *Our architects at Pollard Thomas Edwards write*. New Ground Cohousing. <https://newgroundcohousing.uk/architecture> (15.11.2023).
- Tablo 3, 6c, 7c, 8b, 10b:** ArchDaily. (2016). *Housing for the elderly / Óscar Miguel Ares Álvarez*. ArchDaily https://www.archdaily.com/800971/residencia-personas-mayores-scar-miguel-ares-alvarez?ad_medium=gallery (16.11.2023).
- Tablo 4, 6d, 7d, 8c, 10c:** Dominique Coulon & Associés. (2018). *Huningue 2018 housing for the elderly*. Dominique Coulon & Associés. <https://coulon-architecte.fr/projet/716/huningue> (17.11.2023).
- Tablo 5, 6e, 7e, 8d, 9c, 10d:** Dezeen. (2021). *Tetris and Sangberg design senior housing around a covered communal courtyard*. Dezeen. <https://www.dezeen.com/2021/11/17/tetris-sangberg-agorahaverne-ibihaven-architecture-denmark/> (15.11.2023).

Authors' Biography

Ümran Sofuoğlu Demirbaş completed her undergraduate education at Hacettepe University, Faculty of Fine Arts in 2016, Department of Interior Architecture and Environmental Design. She completed her master's degree in Karadeniz Technical University, Department of Interior Architecture, in 2023. She continues her doctoral studies, which she started in 2023 at Mimar Sinan Fine Arts University, Department of Interior Architecture. She worked as a Research Assistant at Avrasya University, Department of Interior Architecture and Environmental Design between 2019-2023.

Nuriye Nida Çelebi Şeker graduated from ITU Interior Architecture Department undergraduate program in 2007 and then worked in the private sector for three years. In 2014, she completed her master's thesis in the field of Volume Acoustics at ITU Architecture Department. She continued her doctoral education in MSGSU Interior Architecture program and worked in the field of Universal Design within the scope of her doctoral thesis, which she completed in 2021. In 2012, she started working as a Research Assistant at Mimar Sinan Fine Arts University, Department of Interior Architecture, and received the title of Assistant Professor Doctor in 2023.